

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3267/97

בג"ץ 715/98

בפני:

כבוד הנשיא א' ברק
כבוד המשנה לנשיא ש' לין
כבוד השופט ת' אור
כבוד השופט א' מצא
כבוד השופט מ' חשין
כבוד השופט י' זמיר
כבוד השופטת ט' שטרסברג-כהן
כבוד השופטת ד' דורנר
כבוד השופט י' טירקל
כבוד השופטת ד' ביניש
כבוד השופט י' אנגלרד

העותרים בבג"ץ 3267/97:

ח"כ אמנון רובינשטיין ואח'

העותרים בבג"ץ 715/98:

רס"ן (מיל") יהודה רסלר ואח'

נ ג ד

המשיב בבג"ץ 3267/97
ובבג"ץ 715/98:

שר הבטחון

**בקשה להארכת מועד ההשעיה
של הצהרת הבטלות**

בשם העותרים
בבג"ץ 3267/97:

עו"ד רענן הר-זהב; עו"ד ליאור כץ

בשם העותרים
בבג"ץ 715/98:

עו"ד יהודה רסלר

בשם המשיב
בבג"ץ 3267/97
ובבג"ץ 715/98:

עו"ד עוזי פוגלמן

החלטה

1. בפנינו בקשה מטעם שר הבטחון להאריך את מועד ההשעיה של ההצהרה בדבר בטלותו של הסדר דחיית השירות של בחורי הישיבות ש"תורתם אומנותם" בשלושה חודשים נוספים, עד ליום 8.9.2000.
2. ביום 9.12.98 ניתן פסק דינו בעתירה, אשר כוונה כנגד ההסדר הנוהג בעניין דחיית השירות של בחורי ישיבה ש"תורתם אומנותם". בפסק דינו קבענו, כי: "על פי המצב כיום, שר הבטחון מפעיל סמכותו, בעניין דחיית השירות של בחורי ישיבה ש"תורתם אומנותם", על פי הכרעה עקרונית שהסמכות לקביעתה היא בידי הכנסת. הפעלת סמכות זו, במתכונת זו, היא איפוא, שלא כדין". הוספנו וצינו כי "עם זאת, אין אפשרות מעשית לשנות את המצב הקיים בעניין זה, זמן רב כל כך, מהיום למחר. יש לאפשר לשר הבטחון או לכנסת לקיים דיון ענייני ומסודר בסוגיה זו על כל השלכותיה. זאת ועוד: אם יוחלט על שינוי המצב הקיים, יש להכין את המסגרות הנדרשות לכך". בפסק הדין נקבעה תקופת השעיה של שנים-עשר חודשים, אשר הסתיימה ביום 9.12.1999.
3. בסמוך לאחר מתן פסק דינו התפזרה הכנסת, בלא שהיה סיפק בידה לדון בהשלכותיו של פסק הדין. הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה נערכו בחודש מאי 1999. הממשלה החדשה נכנסה לתפקידה בחודש יולי 1999.
4. ביום 24.11.99 פנה המשיב לבית משפט זה בבקשה להאריך את מועד ההשעיה בחצי שנה, עד ליום 8.6.2000. בבקשה נטען, כי בשל פיזור הכנסת וקיום הבחירות, רק ביום 22.8.1999 מונתה ועדה מטעם ראש הממשלה ושר הבטחון אשר נתבקשה לגבש הסדר ראוי בנושא גיוס בני ישיבות (להלן: ועדת טל). כמו כן נמסר, כי נוכח מהות הסוגיה והיקף החומר שהוצג בפני הוועדה, נדרשו לה שלושה חודשים נוספים, על אלה שנקצבו בכתב המינוי, לצורך השלמת עבודתה. עוד צוין בבקשה, כי עם הגשת המלצות הוועדה יידרש פרק זמן נוסף להליכי חקיקה. לפיכך, ומאחר שלא ניתן היה להעריך במדויק את פרק הזמן שיידרש להליכי החקיקה, נתבקשו שלושה חודשים נוספים מעבר לזמן שיידרש להשלמת עבודת הוועדה. מטעמים אלה התבקשה אורכה עד ליום 8.6.2000.

5. בהחלטתנו מיום 6.12.1999 החלטנו על הארכת המועד להשעיית הכרזת הבטלות, כמבוקש. ביסוד ההחלטה עמדו: ראשית, הנסיבות שפורטו לעיל בדבר פיזור הכנסת וקיום בחירות. שנית, התרשמותנו כי הן המשיב והן הוועדה שמונתה על ידו, פועלים במהירות ראויה. ושלישית, כי האורכה שהתבקשה הייתה סבירה בנסיבות העניין.

6. ביום 22.5.2000 שב ופנה המשיב לבית משפט זה בבקשה נוספת להארכת מועד ההשעיה של הצהרת הבטלות בשלושה חודשים נוספים, עד ליום 8.9.2000. זו הבקשה שבפנינו. בנימוקי הבקשה פורטו התפתחויות אלה: ביום 13.4.2000 (סמוך לפני חג הפסח) הגישה ועדת טל את מסקנותיה לראש הממשלה. בשל צורך לבחון את המשמעויות של יישום המלצות הוועדה, מונה צוות בראשות עוזר שר הבטחון, מר חיים ישראלי, לבדוק את היבטי היישום השונים הכרוכים בהמלצות. נמסר, כי עבודת הצוות בעיצומה, וטרם נסתיימה. במקביל, ביום 11.5.2000 הפיץ משרד הבטחון תזכיר חוק שירות בטחון (דחית התייצבות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם) (הוראת שעה), התש"ס2000, לפי נוסח הצעת החוק שנכללה בין המלצות ועדת טל. מקבלי התזכיר התבקשו להעביר הערותיהם עד ליום 25.5.2000. עוד נמסר, כי ועדת השרים לחקיקה אמורה להתכנס בימים אלה לדון בהצעת החוק, ולאחריה, תובא הצעת החוק בפני הממשלה, עובר להמשך הליכי החקיקה. נטען, כי בשל הרגישות הגבוהה שנודעת לנושא הנידון, הטומן בחובו סוגיות חברתיות רגישות והכרעות חשובות לעתיד, יידרש זמן סביר, הן לצורך בדיקת משמעות יישום ההמלצות, והן לצורך קיום הליכי החקיקה.

7. העותרים בשתי העתירות, מתנגדים לבקשה להארכת המועד. טענתם העיקרית היא, כי אופן הטיפול בעניין על ידי המשיב, תקופת ההשעיה הארוכה שכבר חלפה, והעובדה כי טרם הובאה הצעת חוק לכנסת בנדון (למרות יכולתה של הממשלה לעשות כן), אינם מתיישבים עם החובה לתקן את המצב, אשר הוכרז בפסק הדין כמצב בלתי חוקי, בכל המהירות הראויה. זאת במיוחד, כאשר האורכה מבוקשת "בשלב הנוכחי". עוד טענו העותרים, כי הבקשה לא נתמכה בתצהיר, ועל כן דינה להידחות או להימחק אך מטעם זה. העותרים בבג"צ 3267/97 טענו, כי אין מקום לדחייה אף מהטעם, שממהלך הדברים עולה, שאין כוונה לתקן את החקיקה ברוח פסק הדין שניתן. לתגובת העותרים בבג"צ 715/98 צורפו תצהירים החתומים על ידי סטודנטים, וזאת בתמיכה לטענתם, כי ההשהיה גורמת לתסכול והתמרמרות אצל המשרתים בצה"ל וקרוביהם.

8. לאחר שעיינו בבקשה ובתגובות לה, נחה דעתנו, כי יש להיענות לבקשת המשיב ולהורות על הארכת מועד ההשעיה של הכרזת הבטלות עד ליום 8.9.2000, או עד להשלמת הליכי החקיקה בכנסת, לפי המוקדם מבין השניים. שוכנענו, כי המשיב פועל לשם השלמת הליכי החקיקה. אין

לצפות, כפי שאף ציינו בפסק דיננו, כי הסדרתה של הסוגיה הנדונה בחקיקה תעשה מהיום למחר. אכן, חלפה תקופה לא מבוטלת מאז ניתן פסק הדין. יחד עם זאת, יש להתחשב בכך שהכנסת שכינה באותה עת התפזרה, וחודשים ארוכים עברו עד להקמתה של הממשלה הנוכחית. מפירוט ההתפתחויות בבקשה שבפנינו: מינוי ועדת טל; מינוי צוות לבחינת יישום ההמלצות, במקביל להפצתו של תזכיר חוק; וכן העלאת הנושא בימים הקרובים בוועדת השרים לענייני חקיקה, ולאחריה בפני הממשלה, התרשמנו, כי נעשים מאמצים למציאת פתרון חקיקתי לסוגיה. בהחלטתנו הקודמת ציינו כי:

"לעיתים ניתן לקבוע מראש במדויק את מועד ההשעייה. אך לעיתים מועד זה קשור בגורמים שונים שאין לצפותם מראש. בוודאי כך, אם הדבר קשור בפעילות החקיקה של הכנסת".

צודקים העותרים בטענתם, כי חובתו של המשיב היא לפעול במהירות על מנת לתקן את המצב, מתוך מודעות לכך שהינו פועל למעשה ללא סמכות, ושלא כדין. ואולם, בשוקלנו מצד אחד, את הצורך להבטיח כי הדברים אכן נעשים במהירות הראויה, ומצד שני, את הצורך ליתן אפשרות לממשלה ולכנסת לדון בעניין ברצינות הדרושה, הגענו למסקנה, כי בנסיבות העניין שלפנינו, מוצדק להאריך את מועד ההשעייה כמבוקש.

9. על כן אנו נענים לבקשתו הנוספת של שר הבטחון, וקובעים, כי מועד ההשעייה של הצהרת הבטלות מוארך עד ליום 8.9.2000. ודוק: פסק דיננו מיום 9.12.98 קבע, כי המצב הקיים אינו כדין. המשכו של מצב זה - ולו מכוח הארכת השעייתה של הצהרת הבטלות - אינה ראויה כשלעצמה, ואיננה דבר שאין לו שיעור ואין לו מידה. מן הנסיבות שהובאו בפנינו שוכנענו, כי אכן קיימת הצדקה להארכה נוספת של השעיית הבטלות, ורק בשל נסיבות מיוחדות אלו, שעניינן הכוונה להשלים את הליכי החקיקה בהקדם, אנו נעתרים לבקשה להארכת מועד.

ניתנה היום, כ"ה באייר התש"ס (30.5.2000).

שופט שופט שופט שופט

שופט שופט שופט

העתק מתאים למקור
שמריהו כהן - מזכיר ראשי
/דד/A14.97032670